

Uloga i mesto intendantske baze u odbrambenoj operaciji armije

Opšte karakteristike savremenog rata utiču kako na materijalno obezbeđenje i zdravstveno zbrinjavanje oružanih snaga, tako i na društvo u celini. Veoma intenzivno i dugotrajno naprezanje ljudskih i materijalnih potencijala, razorna snaga i domet savremenih borbenih sredstava, masovna upotreba avijacije i vertikalni manevar, velika brzina i pokretljivost jedinica, u prvom redu oklopno-mehanizovanih sastava, kao i otežani ostali uslovi u kojima će se izvoditi borbena dejstva (izlomljeni i ispresecani frontovi, nepostojanje razlike između fronta i pozadine i česte promene borbene situacije) uticaće na intendantsko obezbeđenje oružanih snaga. Takvi složeni uslovi pogotovu će se izraziti kod malih zemalja i veoma otežati i usložiti obezbeđenje životnih i borbenih potreba.

U takvim uslovima društveno-ekonomski sistem, oružane snage i sve strukture društva, moraju biti tako organizovane i pripremljene, da i u najtežim uslovima mogu za duži period uspešno obezbeđivati sve potrebe neophodne za život, rad i borbena dejstva.

U tom cilju je i naša zemlja, polazeći od uslova u kojima se može naći u eventualnom ratu, usvojila koncepciju opštenarodne odbrane, zasnovanu na principima podružtvljavanja odbrane zemlje, čime se stvaraju optimalne mogućnosti za vođenje dugotrajnog i iscrpljujućeg rata i u najtežim uslovima agresije. Koncepcija opštenarodne odbrane kao idejni pogled našeg društva na sistem priprema i način odbrane naše samoupravne socijalističke zajednice, opredeljuje osnove i pravce celovitog rešavanja problema i angažovanja svih potencijala društva za odbranu. Ti pogledi su istovremeno

integralni deo ukupnih idejno-političkih pogleda na naš unutrašnji razvitak i odnose u međunarodnoj zajednici. Zato osnovni konceptijski stavovi, izražavajući naša gledanja na rat i probleme pripreme društva za opštenarodnu odbranu, na vojnom, društveno-političkom i ekonomskom planu presudno utiču i na utvrđivanje principa izgradnje i funkcionisanja sistema i organizacije pozadinskog obezbeđenja oružanih snaga, a samim tim i intendantskog obezbeđenja kao njegovog sastavnog dela.

Koncepcija opštenarodne odbrane i savremeni razvitak naše društvene zajednice, postavljaju nove zahteve u izgradnji sistema i organizacije pozadinskog obezbeđenja oružanih snaga. Primena principa ekonomičnosti je osnovni uslov pri čemu se izbegava dupliranje kapaciteta integracijom pojedinih delatnosti pozadinskog obezbeđenja u infrastrukturu društva i smanjenjem kapaciteta u oružanim snagama. To, praktično, znači da se oružane snage u pozadinskom obezbeđenju sve više oslanjaju na odgovarajuće kapacitete u društvu. To je proces koji se stalno razvija i usavršava. Zbog toga, novi sistem pozadinskog obezbeđenja oružanih snaga polazi od stava da su njegove delatnosti sastavni deo takvih delatnosti u društvu, da organizacijski i funkcionalno predstavljaju njihov nastavak namenjen specifičnim uslovima i potrebama oružanih snaga. Novi sistem pozadinskog obezbeđenja oružanih snaga za svoje funkcionisanje u ratu prvenstveno koristi već razvijene delatnosti u društvu, nastoji da se te delatnosti što više intenziviraju i osposobe, a delatnosti u oružanim snagama razvija samo ukoliko je to nužno za pozadinsku podršku borbenih dejstava. Taj novi sistem je sa stanovišta koncepcije opštenarodne odbrane našao racionalnu raspodelu nadležnosti i razgraničio pozadinske funkcije u oružanim snagama od funkcija ostalih subjekata u društvu. Oružane snage su odgovorne za pozadinsko obezbeđenje oružane borbe i drugih oblika otpora, tj. za obezbeđenje borbenim potrebama, a drugi društveni faktori su odgovorni za sve ostale delatnosti pozadinskog obezbeđenja i za sve strukture, za tzv. neborbene potrebe društva, uključujući i oružane snage.

Intendantsko obezbeđenje oružanih snaga, kao podsistem pozadinskog obezbeđenja čini njegov funkcionalni deo i proističe iz nje, a svoju organizaciju i funkcionisanje zasniva na materijalnoj bazi društva, oslanjajući se na materijalne rezerve i proizvodno-uslužne kapacitete teritorije.

Intendantsko obezbeđenje čini organizovan i međusobno usklađen skup delatnosti, mera i postupaka, kojima intendantska služba

preko svojih organa, jedinica i ustanova obezbeđuje intendantska materijalna sredstva, vodu i usluge neophodne za život, rad i izvođenje borbenih dejstava. Na toj osnovi je definisana i uspostavljena odgovarajuća organizacija upravnih i izvršnih organa intendantske službe i utvrđeni njihovi zadaci u ratu.

Intendantske baze čine okosnicu u realizaciji intendantskog obezbeđenja oružanih snaga. One u svom sastavu imaju stacionarne elemente: intendantska skladišta, pekarnice, radionice, perionice i hemijske čistionice, vojne ekonomije i pokretne elemente: intendantski bataljon, intendantsku, radioničku, perioničku i vodosnabdevačku četvu. Sve intendantske baze nisu istovetne organizacijsko-formacijske strukture. Koje će stacionarne i pokretne elemente imati svaka intendantska baza utvrđuje se formacijom, a to u prvom redu zavisi od namene i obima zadataka intendantskog obezbeđenja te jedinice.

Intendantske baze su našle svoje mesto i ulogu i u miru, a jasna im je osnovna uloga i u eventualnom ratu. U miru su već počele da funkcionišu. Privremenim uputstvom normativno su regulisani njihov rad, nadležnosti i zadaci. Međutim, kada se radi o intendantskim bazama i njihovim pokretnim i stacionarnim elementima u ratu još uvek su u fazi razrade i definisanja nekih pitanja iz domena, nadležnosti, mesta i uloge kao i načela njihove upotrebe. Reč je o tome da se što realnije sagleda fizionomija eventualnog rata i da zadaci intendantske baze budu što realnije utvrđeni. Do sada su definisane osnove funkcionisanja intendantske baze i organizacijsko-formacijska struktura, nadležnost i zadaci u ratu. Međutim, kada se radi o upotrebi njenih elemenata u borbenim dejstvima, tu još nisu sva pitanja razrađena, te postoji potreba da se na tome i dalje intenzivno radi. Praksa sa mirnodopskih vežbi, inicijativa komandi i pozadinskih organa je u tom pogledu veoma korisna. Zbog toga u ovom članku želim da doprinesem sagledavanju mesta i uloge intendantskog bataljona i čete i intendantskog skladišta u intendantskom obezbeđenju odbrambene operacije armije. Intendantski bataljon, intendantska četa i intendantsko skladište predstavljaju, da tako kažem, udarnu snagu intendantskih baza, njen najvitalniji i najznačajniji deo. Zbog toga se neću zadržavati na ostalim elementima intendantskih baza. Oni će biti pomenuti samo u najnužnijoj meri, neophodnoj da se shvati mesto i uloga intendantskog bataljona — čete i intendantskog skladišta u sklopu funkcionisanja intendantske baze kao celine.

Osnove organizacije intendantskog obezbeđenja u okviru sistema pozadinskog obezbeđenja je u nadležnosti Federacije, a izvršenje priprema i njegovo funkcionisanje je u nadležnosti društveno-političkih zajednica i oružanih snaga. Organizacija intendantskog obezbeđenja usklađuje se sa potrebama celokupnog sistema opštenarodne odbrane, kako bi se najcelishodnije angažovale snage i materijalna sredstva društva u obezbeđenju potreba oružane borbe. To se postiže pogodnim rasporedom proizvodno-uslužnih delatnosti, materijalnih rezervi i kapaciteta, usklađivanjem planova i aktivnosti između organa i organizacija društveno-političkih zajednica i odgovarajućih organa oružanih snaga, i na toj osnovi utvrđivanjem nadležnosti za intendantsko obezbeđenje jedinica i ustanova oružanih snaga u ratu.

Društveno-političke zajednice i odgovarajuće organizacije udruženog rada obezbeđuju izvore snabdevanja, čuvaju društvene robne rezerve i obavljaju određene proizvodno-uslužne delatnosti za potrebe oružanih snaga.

Oružane snage postavljaju svoju organizaciju intendantskog obezbeđenja polazeći od uloge, namene, zadataka i potreba koje imaju u oružanoj borbi, kao i od objektivnih mogućnosti društveno-političkih zajednica i organizacija udruženog rada da preuzmu na sebe određene funkcije iz domena intendantskog obezbeđenja oružanih snaga. Intendantsko obezbeđenje oružanih snaga kao deo složenog procesa oružane borbe je tako organizovano da omogućava njeno uspešno vođenje u svim uslovima i vrstama agresije, pa i najtežim kao što je agresija sa radikalnim ciljem.

Intendantsko obezbeđenje oružanih snaga u opštenarodnom odbrambenom ratu mora biti ekonomično, racionalno, elastično i sposobno da obezbeđuje borbena dejstva u svim uslovima. Isto tako, mora neprekidno da funkcioniše na celoj teritoriji zemlje, bez obzira da li je slobodna ili privremeno zaposednuta.

Širokim oslanjanjem na materijalnu bazu društva stvaraju se uslovi za rasterećenje intendantskih jedinica i ustanova u oružanim snagama, čime se povećava njihova pokretljivost i manevarska sposobnost u toku borbenih dejstava, a istovremeno osigurava i odgovarajuća efikasnost u obezbeđenju intendantskim materijalnim sredstvima i uslugama.

Prema koncepciji opštenarodnog odbrambenog rata oružane snage se za obezbeđenje neborbenim potrebama u ratu oslanjaju na društveno-političke zajednice i organizacije udruženog rada, kao jedinstveni izvor za obezbeđenje materijalnim sredstvima stanovništva i oružanih snaga. Međutim, fizionomija razvoja, specifičnosti

uslova rada koje uslovljavaju borbena dejstva i karakter oružane borbe nameću potrebu da snabdevanje oružanih snaga određenim asortimanom i količinama intendantskih materijalnih sredstava mora biti neprekidno, jer bi u suprotnom bila narušena borbena sposobnost jedinica i njihova snaga i vrednost u odbrani zemlje. Iz navedenih razloga obezbeđenje oružanih snaga potrebnim intendantskim materijalnim sredstvima ne može se prepustiti organizacionoj strukturi koja ne bi bila u stanju da u svako vreme, bez obzira na mesto i situaciju u kojoj se jedinice nalaze, obezbedi snabdevanje potrebnim količinama intendantskih materijalnih sredstava. Stoga oružane snage, a posebno Jugoslovenska narodna armija, moraju imati određeni stepen samostalnosti u intendantskom obezbeđenju, odnosno određeni nivo i strukturu sopstvenih materijalnih rezervi, a isto tako i adekvatnu sopstvenu organizaciju, neophodnu za samostalno obavljanje delatnosti intendantskog obezbeđenja. Naravno da se pri tome mora voditi računa da ne dođe do dupliranja kapaciteta, već da se u oružanim snagama razvijaju delatnosti i kapaciteti neophodni za ostvarenje potrebne samostalnosti.

Prednja konstatacija se, u prvom redu, odnosi na Jugoslovensku narodnu armiju kao operativnu komponentu, dok se jedinice teritorijalne odbrane u intendantskom obezbeđenju više oslanjaju na teritoriju, te u svom sastavu imaju neophodne intendantske organe i jedinice. Pri tome takođe ima razlike između jedinica teritorijalne odbrane manevarske i prostorne strukture. Osnovne taktičke jedinice i združeni sastavi teritorijalne odbrane manevarske strukture u načelu su osposobljene za intendantsko obezbeđenje kao i odgovarajuće jedinice JNA. U tu svrhu one moraju imati odgovarajuću organizaciju intendantske službe, rezerve intendantskih materijalnih sredstava i kapacitete, što utvrđuju štabovi teritorijalne odbrane republika i pokrajina. Jedinice teritorijalne odbrane prostorne strukture ne moraju imati kompletnu organizaciju i zavisno od konkretnih uslova, mogu biti osposobljene samo za pripremanje i podelu hrane, ili da se i u tom pogledu oslanjaju na odgovarajuće ustanove i organizacije na teritoriji.

Mesto i uloga intendantske baze u ratu opredeljeni su našom doktrinom i strategijom oružane borbe u kojoj se predviđa da se optimalni materijalni i zdravstveni uslovi za vođenje oružane borbe obezbeđuju jedinstvenim oslanjanjem oružanih snaga na teritorijalni sistem snabdevanja neborbenim potrebama i vršenje usluga.

Kad je reč o snabdevanju kao delatnosti pozadine naša strategija predviđa da oružane snage organizuju i snabdevanje preko

svojih pozadinskih jedinica i ustanova (baza, skladišta i pokretnih snabdevačkih jedinica). Baze i skladišta rukuju materijalnim rezervama oružanih snaga, preuzimaju rezerve od društveno-političkih zajednica i organizacija udruženog rada, grupišu ih u skladu sa potrebama borbenih dejstava i odgovorni su za njihovu zaštitu i bezbednost. Snabdevačke jedinice doturaju materijalna sredstva od baza i skladišta oružanih snaga i organizacija udruženog rada do združenih taktičkih jedinica. Za dotur materijalnih sredstava angažuju se, po potrebi, transportne organizacije sa dotične teritorije, što se utvrđuje posebnim planovima.

U sklopu ovih doktrinarnih stavova o materijalnom obezbeđenju oružane borbe, na adekvatan način rešavaju se i delatnosti intendantskog obezbeđenja, imajući u vidu njihovu složenost u savremenom ratu i specifičnosti naših materijalnih uslova za vođenje opštenarodnog odbrambenog rata.

Jedinstvenost sistema intendantskog obezbeđenja, sadržana u zajedničkoj aktivnosti organa, jedinica, ustanova, štabova i ostalih struktura oružanih snaga u sprovođenju zadataka intendantskog obezbeđenja, primenjena je u intendantskoj bazi, kao osnovnom obliku organizovanja celokupnog intendantskog obezbeđenja jedinica i ustanova oružanih snaga na određenoj teritoriji.

Intendantska baza u sistemu intendantskog obezbeđenja oružanih snaga, teritorijalni je i izvršni organ komande armije, sposoban da na svojoj teritoriji planira, organizuje i sprovodi intendantsko obezbeđenje jedinica i ustanova oružanih snaga koje nisu formacijski osposobljene, i da bude oslonac ostalim jedinicama, ustanovama i združenim sastavima u sprovođenju njihovog intendantskog obezbeđenja.

Intendantska baza, kao izvršni organ komande armije — vojnog područja za intendantsko obezbeđenje, teritorijalna je organizacija koja u svom sastavu ima stacionarne elemente: intendantska skladišta, pekarnice, radionice, perionice i hemijske čistionice, a jedan broj intendantskih baza i vojne ekonomije i pokretne elemente: intendantski bataljon — intendantsku četvu, radioničku, perioničku i vodosnabdevačku četvu. Koje će stacionarne i pokretne elemente imati svaka intendantska baza utvrđuje se formacijom u zavisnosti od namene, vrste i obima zadataka koje će izvršavati za intendantsko obezbeđenje jedinica.

Intendantska baza je veoma važna spona između raznih izvora snabdevanja i jedinica i ustanova oružanih snaga, kao jednog od

najznačajnijih potrošača u ratu, i na izvestan način objedinjava sve delatnosti intendantskog obezbeđenja na svojoj teritoriji.

U sklopu novog sistema intendantskog obezbeđenja, intendantska baza je okosnica konceptijski usvojenog teritorijalnog principa potpunog intendantskog obezbeđenja oružanih snaga, za uspešno i neprekidno vođenje rata na određenoj teritoriji. Osposobljena je za potpuno intendantsko obezbeđenje svih jedinica — ustanova i štabova na svojoj teritoriji, oslanjanjem na vlastite kapacitete i kapacitete na teritoriji, povezujući se sa ostalim intendantskim bazama, nadležnim organima društveno-političkih zajednica i organizacija udruženog rada.

Intendantska baza pokriva određenu teritoriju koja u manjoj ili većoj meri predstavlja strategijsko-operativnu celinu, a u većini slučajeva poklapa se i sa odgovarajućom teritorijom društveno-političke zajednice, što ima poseban značaj za koordinaciju svih komponenti društva u jedinstvenom procesu intendantskog obezbeđenja stanovništva i oružanih snaga u ratu. Međutim, teritorijalna podela intendantskih baza ne poklapa se u potpunosti sa administrativnom podelom. Intendantska baza nema svoju operativnu teritorijalnu komandu kojoj bi bila potčinjena i koja bi imala naredbodavno pravo na toj teritoriji, što u određenim uslovima u ratu može da stvori izvesne teškoće u planiranju i realizaciji intendantskog obezbeđenja na toj teritoriji.

Na teritoriji jedne armije može se nalaziti i više intendantskih baza, zavisno od veličine teritorije i broja operativno-strategijskih pravaca koje armija pokriva.

Kada armija napušta svoju teritoriju pokretni elementi intendantske baze prate borbeni poredak armije ili se pretpotčinjava drugoj armiji ili republičkom i pokrajinskom štabu teritorijalne odbrane na čijoj se teritoriji nalazi ili pak nekoj drugoj najstarijoj komandi. U tom slučaju se pretpotčinjavaju upravi neke druge baze na čijoj teritoriji se trenutno nalaze ili ih intendantski organ komande armije mora preuzeti neposredno pod svoju komandu. Tada se za intendantsko obezbeđenje koriste materijalne rezerve baze na čijoj se teritoriji nalaze, ili neki drugi izvori koje im stavi na raspolaganje pretpostavljena komanda.

U slučaju potrebe delovi pokretnih elemenata intendantske baze mogu se za određeni period izvođenja borbenih dejstava pridati združenim sastavima. O pretpotčinjavanju intendantske baze drugoj armiji, republičkom (pokrajinskom) štabu za teritorijalnu odbra-

nu ili drugoj komandi nadležna je da odlučuje Vrhovna komanda. U tom slučaju se jedinice JNA na teritoriji baze stavljaju na intendantsko obezbeđenje komandi kojoj je intendantska baza pretpotčinjena. Kada se intendantska baza pretpotčinjava republičkom, odnosno pokrajinskom štabu za teritorijalnu odbranu, Vrhovna komanda reguliše prava i način raspolaganja rezervama zatečenim u intendantskoj bazi.

Kad teritoriju intendantske baze u celini ili većim delom zaposedne agresor, intendantska baza (bez pokretnih elemenata ili sa njima) treba da ostane na toj teritoriji i nastavi rad u uslovima privremeno zaposednute teritorije, prilagođavajući im organizacijsko-formacijsku strukturu i način rada. Kada se unapred predviđa da intendantska baza nastavi rad u uslovima privremeno zaposednute teritorije, tada je uprava intendantske baze dužna da predvidi i planski organizuje izmeštanje kapaciteta i rezervi i druge mere i radnje kojima treba da stvori uslove za rad na privremeno zaposednutoj teritoriji.

Ima različitih mišljenja o tome da li intendantska baza treba ili ne treba da ostane na privremeno zaposednutoj teritoriji ili u okruženju. Jedni smatraju da deo stacionarnih elemenata koji se mogu pokrenuti i upravu intendantske baze ne treba ostavljati na privremeno zaposednutoj teritoriji, jer neće biti u mogućnosti da nastave rad u takvim uslovima. Drugi smatraju da intendantska baza redovno treba da ostane i nastavi rad na privremeno zaposednutoj teritoriji. Drugo mišljenje je prihvatljivije, mada ga ne treba uzimati kao isključivo. Intendantska baza je teritorijalna organizacija koja ima svoju utvrđenu teritoriju i ne treba da je napušta ni u kojim uslovima, pa ni u uslovima privremenog zaposedanja teritorije od strane agresora, pogotovu ako na toj teritoriji ostaju i jedinice oružanih snaga koje će nastaviti borbena dejstva. Ukoliko uprava intendantske baze u otežanim uslovima, zbog narušenog sistema komandovanja ili drugih razloga, nije u mogućnosti da uspešno komanduje svim stacionarnim i pokretnim elementima, oni se mogu pretpotčiniti odgovarajućim organima društveno-političkih zajednica, komandi oružanih snaga ili nadležnom štabu teritorijalne odbrane.

Opšte karakteristike odbrambene operacije od uticaja na rad intendantske baze i njenih struktura. Odbrambena operacija sastoji se od niza odbrambenih i napadnih borbenih dejstava koja, zavisno od nivoa, imaju operativni, operativno-taktički i taktički karakter. Dejstva izvode operativni, operativno-taktički i združeni sastavi i

jedinice KoV, RV i PVO, RM i TO. Odbrambenu operaciju najčešće izvode zajednički svi vidovi i rodovi JNA i jedinice teritorijalne odbrane.

Zavisno od odnosa i rasporeda snaga, uslova oružane borbe i mesta izvođenja, odbrambene operacije se mogu znatno razlikovati po cilju i karakteristikama.

— Odbrambena operacija se, načelno, izvodi u uslovima nepovoljnog odnosa snaga.

— Odbrambene zone, načelno, obuhvataju celu dubinu i širinu pravaca na kojima su grupisane snage uključene u grupacije ili sastave koji izvode operaciju.

Odbrambena operacija se može izvoditi pod sledećim uslovima:

a) u zahvatu fronta u uslovima kombinovanog oblika oružane borbe;

b) u zahvatu fronta u uslovima pretežno frontalnog oblika oružane borbe;

c) na privremeno zaposednutoj teritoriji.

Svaki od navedenih uslova ispoljava određeni uticaj i nameće niz problema i specifičnosti intendantskim bazama i njenim strukturama.

Odbrambena operacija u zahvatu fronta u uslovima kombinovanog oblika oružane borbe izvodi se pri znatnoj nadmoćnosti agresora u oklopnim, vazduhoplovnim, vazdušnodesantnim i drugim snagama i sredstvima. U takvoj operaciji intendantska baza se može naći u sopstvenoj pozadini, u zahvatu fronta i na privremeno zaposednutoj teritoriji. Težište borbenih dejstava u ovakvoj operaciji je najčešće u zahvatu fronta, pa su intendantske baze koje se tu nađu, u najtežoj situaciji — potrebe u materijalnim sredstvima mnogostruko narastaju, a uslovi za rad zbog mogućnosti dejstva agresora sa zemlje i iz vazduha su veoma otežani. Međutim, težište u određenoj etapi operacije može biti i na privremeno zaposednutoj teritoriji. Dok dejstva u zahvatu fronta imaju pretežno odbrambeni karakter, dejstva na privremeno zaposednutoj teritoriji su napadnog karaktera, pa je utrošak materijalnih sredstava još veći.

Privremeno zaposednuta teritorija može da pruža veoma različite uslove za rad intendantske baze, od sasvim normalnih uslova pa do potpunog onemogućavanja njenog rada. No, u svakom slučaju uslovi za rad intendantske baze na privremeno zaposednutoj teritoriji su najteži.

Manevar snagama u odbrambenoj operaciji maksimalno dolazi do izražaja, a to iziskuje i potrebu za manevrisanjem materijalnim

sredstvima, koji bi se u tom slučaju odvijao u uslovima neprekidnih dejstava agresora sa zemlje i iz vazduha.

Samostalnost operativnih i operativno-taktičkih sastava u odbrambenoj operaciji, posebno u strategijskoj odbrambenoj operaciji koja se izvodi na širem prostoru i u dužem vremenskom periodu, mora biti u potpunosti zastupljena. Zbog toga će intendantska baza, odnosno njeni elementi koji predstavljaju nosioce intendantskog obezbeđenja, imati mnogo veći broj veza sa kojima će neposredno kontaktirati pri realizaciji intendantskog obezbeđenja. Pored toga, u strategijskoj odbrambenoj operaciji operativni i operativno-taktički sastavi snaga u zahvatu fronta izvode dejstva na pravcima na velikoj dubini i bez izrazito kontinuiranog fronta, dejstvujući glavnim snagama na bokove i pozadinu klinova agresora. To nameće potrebu da se materijalne rezerve u intendantskim bazama ešeloni-
raju po dubini. One se moraju tako razmestiti da budu sa strane, van tenkoprohodnih pravaca, kako ne bi pri dubljim prodorima agresora bile uništene ili pale u ruke agresora.

U takvoj odbrambenoj operaciji agresor će masovno primenjivati vazdušne desante operativno-strategijskih i operativnih razmera, što može veoma otežati i usložiti rad i onih intendantskih baza čija je teritorija u dubini, daleko od prednjeg kraja agresora.

Naša doktrina i strategija polaze od toga da se naredna etapa odbrambene operacije može izvoditi u uslovima jenjavanja ofanzivne moći agresora ili nastavljanja borbe za njeno slamanje u dubini odbrambene zone. U prvom slučaju borbena dejstva se odvijaju u situaciji relativne ravnoteže u zahvatu fronta i najveće aktivnosti naših snaga na privremeno zaposednutim delovima odbrambene zone. Borba za konačno preuzimanje ofanzive u tom periodu može trajati dugo, u uslovima u kojima će agresor biti izrazito nadmoćan u vazdušnom prostoru i sposoban da na pojedinim pravcima i dalje ostvaruje znatnu premoć u snagama i vatri. Pri tome je od presudnog značaja dugotrajna odbrana kompaktnih delova odbrambene zone. U drugom slučaju mogu nastati i takvi uslovi u kojima bi postao dominantan partizanski oblik oružane borbe sa dejstvima na privremeno zaposednutoj teritoriji što ukazuje na to da se intendantske baze moraju organizovati veoma elastično. One moraju svoju organizaciju i organizacijsko-formacijsku strukturu tako podesiti da mogu uspešno izvršavati zadatke na intendantskom obezbeđenju jedinica u svim pa i u najtežim uslovima partizanskog oblika oružane borbe.

U odbrambenoj operaciji operativnog značaja uslovi za rad intendantskih baza i njihovih stacionarnih i pokretnih elemenata su

slični, s tim što su snage koje treba obezbeđivati i utrošak materijalnih sredstava manji, pa je mogućnost veća da se sredstva obezbede na teritoriji intendantske baze.

Odbrambena operacija u zahvatu fronta u uslovima pretežno frontalnog oblika oružane borbe izvodi se radi brzog slamanja i zaustavljanja napada agresora i stvaranja uslova za prelazak u protivofanzivu. Odbrana je veoma uporna i karakteriše se odlučnošću i sasređivanjem napora u zahvatu fronta. Takva operacija pretpostavlja upornu odbranu oslonaca, položaja, objekata i naseljenih mesta, uz masovnu primenu fortifikacijskih prepreka i zaprečavanja. Trajanje operacije u odnosu na prethodnu je nešto kraće i ograničeno vremenom potrebnim za zaustavljanje napada agresora i pripremama za strategijsku protivofanzivu radi razbijanja i izbacivanja snaga agresora sa naše teritorije. U ovakvoj operaciji uslovi za rad intendantske baze su mnogo povoljniji. Intendantska baza će se najčešće naći u situaciji da organizuje i izvršava intendantsko obezbeđenje snaga koje izvode odbrambena dejstva u zahvatu fronta. Zbog uporne odbrane, pokreti i manevar jedinica manje dolaze do izražaja, pa će i manevar materijalnim sredstvima biti manjeg obima. Kraće trajanje ove operacije ne dozvoljava iscrpljivanje teritorije, pa su mogućnosti za obezbeđivanje intendantskim materijalnim sredstvima mnogo povoljnije. Rezerve intendantskih materijalnih sredstava se ne moraju ešelonirati na većoj dubini, a naša teritorija iza fronta omogućava obezbeđenje većih rezervi i lakšu intervenciju njima. Mada i u ovoj operaciji vazdušni desanti mogu u izvesnoj meri da ometu rad intendantske baze na čijoj su teritoriji upotrebljeni, ipak će oni trajati kraće, jer će naše snage izvoditi energična dejstva radi uništenja operativno-taktičkih i taktičkih desanata.

Na privremeno zaposednutoj teritoriji odbrambena operacija se izvodi radi odbrane slobodnih područja, materijalnih dobara i izvora snabdevanja, stanovništva, vezivanja jačih snaga agresora i kad je neophodno obezbediti manevar glavnih snaga. To znači da ona ima ograničeni cilj i da kraće traje, a izvodi se retko i samo kad je to neizbežno. Primenuje se u kombinovanom i partizanskom obliku oružane borbe. U takvoj operaciji intendantska baza može imati slobodnu teritoriju, ali najčešće veoma suženu.

Uslovi za rad na privremeno zaposednutoj teritoriji su najnepovoljniji, pogotovu kad se na takvoj teritoriji izvodi odbrambena operacija gde agresor može različitim vidovima i oblicima borbenih dejstava u određenim situacijama čak i onemogućiti rad intendantske baze. To nameće potrebu da se pri prelasku na takve

uslove intendantske baze moraju blagovremeno pripremiti. U prvom redu neophodno je da se organizacijsko-formacijska struktura stacionarnih i pokretnih elemenata u celini prilagodi uslovima borbe na privremeno zaposednutoj teritoriji. Blagovremena priprema i izmeštanje kapaciteta i rezervi intendantskih materijalnih sredstava je takođe od velikog značaja. Intendantsko obezbeđenje na privremeno zaposednutoj teritoriji organizovaće se i izvoditi uz maksimalno oslanjanje na mesne materijalne izvore i stacionarne kapacitete, pripremljene i raspoređene na toj teritoriji.

Intendantski bataljon, samostalna intendantska četa i intendantsko skladište imaju najznačajniju ulogu u intendantskom obezbeđenju odbrambene operacije. Njihova uloga posebno dolazi do izražaja u odbrambenim operacijama koje se izvode u zahvatu fronta u uslovima pretežno frontalnog i kombinovanog oblika oružane borbe. U tim uslovima oni su nosioci intendantskog obezbeđenja na koje se vezuju i oslanjaju svi operativno-taktički i združeni sastavi. U odbrambenoj operaciji koja se izvodi na privremeno zaposednutoj teritoriji uslovi za rad intendantskog bataljona, samostalne intendantske čete i intendantskog skladišta će biti znatno otežani i suženi. Zbog toga, što su to pokretni elementi intendantske baze koji redovno prate borbeni poredak armije, biće redak slučaj da se kao celina nađu na privremeno zaposednutoj teritoriji. To se naročito odnosi na intendantski bataljon jer se redovno razvija po četama. Međutim, kada se nađu na privremeno zaposednutoj teritoriji biće prinuđeni da preduzmu niz mera i radnji radi prilagođavanja formacijske strukture i organizacije rada novim uslovima.